

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 mei 2002

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 25 juni 1992
op de landverzekeringsovereenkomst wat
de levensverzekering in het kader
van een stelsel van gemeenschap
van goederen betreft**

(ingediend door de heren Claude Eerdeken
en Jacques Chabot)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 mai 2002

PROPOSITION DE LOI

**modifiant, en ce qui concerne
l'assurance vie dans le cadre
d'un régime de communauté de biens,
la loi du 25 juin 1992 sur
le contrat d'assurance terrestre**

(déposée par MM. Claude Eerdeken et
Jacques Chabot)

SAMENVATTING

Krachtens de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst zijn de aanspraken ontleend aan een levensverzekering een eigen goed van de begunstigde. De premies komen echter voor rekening van de gemeenschap en worden niet vergoed, behalve indien ze kennelijk overdreven zijn. Het was de bedoeling te voorkomen dat de langstlevende echtgenoot met de kinderen van de vooroverledene een kapitaal zou moeten delen dat bestemd is om de bijkomende kosten te dekken die voortvloeien uit zijn overleven. Wanneer echter een dergelijke verzekering wordt gesloten om een kapitaal te waarborgen, kan ze ertoe leiden dat de verzekeringnemer een eigen kapitaal verwerft ten detrimente van de gemeenschap. Het Arbitragehof heeft dan ook geoordeeld dat de betrokken bepalingen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden.

De door de indieners voorgestelde oplossing bestaat erin alleen de rechten die voortvloeien uit een verzekering bedoeld om te voorzien in het levensonderhoud van de langstlevende echtgenoot of van de begunstigde na de ontbinding van het stelsel als eigen te beschouwen.

RÉSUMÉ

Selon la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre, le bénéfice d'une assurance vie constitue un bien propre dans le chef du bénéficiaire. Les primes sont toutefois supportées par la communauté et, sauf si elles sont manifestement exagérées, ne donnent pas lieu à récompense. L'objectif poursuivi consistait à éviter au conjoint survivant de partager avec les enfants du prémourant un capital destiné à couvrir des dépenses supplémentaires liées à sa survie. Toutefois, lorsqu'une telle assurance est conclue pour garantir un capital, elle peut aboutir à la constitution, au détriment de la communauté, d'un capital propre dans le chef du souscripteur. La Cour d'arbitrage a dès lors considéré que les dispositions concernées violent les articles 10 et 11 de la Constitution.

La solution proposée par les auteurs consiste à ne considérer comme propres que les droits résultant d'une assurance visant à assurer la subsistance de l'époux survivant au décès de son conjoint ou du bénéficiaire après la dissolution du régime.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
FN	:	Front National
MR	:	Mouvement Réformateur
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SPA	:	Socialistische Partij Anders
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers Bestellingen : Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail : publicaties@deKamer.be	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants Commandes : Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail : publications@laChambre.be
--	---

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel beoogt een einde te maken aan de discriminatie inzake levensverzekering als die wordt aangegaan binnen een in gemeenschap van goederen getrouwd koppel.

Een stelsel van gemeenschap van goederen is onder meer gekenmerkt door het bestaan van drie vermogens : het eigen vermogen van elke echtgenoot en het gemeenschappelijk vermogen van de echtgenoten. Het eigen vermogen van elk van de echtgenoten bestaat voornamelijk uit wat hij/zij bezat op het ogenblik van het huwelijk en uit wat hij/zij uit erfenis of schenking verkrijgt tijdens het huwelijk. Alle inkomsten van de echtgenoten, ongeacht of het gaat om beroepsinkomsten dan wel om onroerende of roerende inkomsten, maken deel uit van het gemeenschappelijk vermogen. Ook de goederen die met die gemeenschappelijke inkomsten werden gekocht, behoren tot het gemeenschappelijk vermogen.

Bij de ontbinding van het huwelijk (in geval van overlijden of echtscheiding) behoudt elk van de echtgenoten de eigendom van zijn eigen goederen en wordt het gemeenschappelijk vermogen in twee gelijke aandelen verdeeld. Tevoren zal echter worden nagegaan of het gemeenschappelijk vermogen niet heeft gediend om het eigen vermogen van een van de echtgenoten te vergroten. Indien zulks het geval is, zal degene wiens eigen vermogen zodoende werd vergroot aan het gemeenschappelijk vermogen moeten terugbetalen bij wege van een vergoeding.

Die algemene regels voor de eigendom van de goederen in het kader van het huwelijk gelden niet voor de levensverzekeringen, althans niet ingeval de echtgenoten getrouwd zijn onder een stelsel van gemeenschap van goederen.

Artikel 127 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst bepaalt het volgende : «*De aanspraken, ontleend aan de verzekering die een in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoot ten behoeve van de andere of van zichzelf heeft bedongen, is een eigen goed van de begunstigde echtgenoot.*».

Artikel 128 luidt : «*Aan het gemeenschappelijk vermogen is geen vergoeding verschuldigd behalve voor zover de premiebetalingen die ten laste van dat vermogen zijn gedaan, kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan.*».

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition a pour objectif de mettre fin à la discrimination existant en matière d'assurance vie lorsque celle-ci est contractée au sein d'un couple marié sous un régime de communauté de biens.

Un régime de communauté de biens se caractérise notamment par l'existence de trois patrimoines : les patrimoines propres de chaque époux et le patrimoine commun qui appartient aux deux époux. Entrent essentiellement dans le patrimoine propre de chaque époux, ce qu'il possédait au moment du mariage et ce qu'il reçoit par héritage ou donation au cours du mariage. Font partie du patrimoine commun, tous les revenus des époux, qu'ils soient professionnels, immobiliers ou mobiliers. Sont également communs les biens achetés au moyen de ces revenus communs.

Lors de la dissolution du mariage (en cas de décès ou de divorce), chaque conjoint garde la propriété de ses biens propres, tandis que le patrimoine commun sera divisé en deux parts égales. Avant cela, il sera toutefois vérifié si le patrimoine commun n'a pas servi à enrichir le patrimoine propre d'un des époux. Si cela devait être le cas, le patrimoine propre ainsi avantagé devra rembourser le patrimoine commun au moyen d'une récompense.

La matière de l'assurance vie déroge à ces règles générales régissant la propriété des biens dans le cadre du mariage, du moins lorsque les époux sont mariés sous un régime de communauté de biens.

L'article 127 de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre dispose ainsi : « *Le bénéfice de l'assurance contractée par un époux commun en biens au profit de l'autre ou à son profit constitue un bien propre de l'époux bénéficiaire.* ».

L'article 128 dispose, quant à lui : « *Une récompense n'est due au patrimoine commun que dans la mesure où les versements effectués à titre de primes et prélevés sur ce patrimoine sont manifestement exagérés eu égard aux facultés de celui-ci.* »

Artikel 148, § 3, ten slotte bepaalt het volgende :
«De bepalingen van deze wet zijn op de lopende levensverzekeringsovereenkomsten van toepassing vanaf de inwerkingtreding van de wet.».

In zijn arrest nr. 54/99 van 26 mei 1999 (*Belgisch Staatsblad* van 18 augustus 1999, blz. 30783) zegt het Arbitragehof het volgende voor recht :

«De artikelen 127, 128 en 148, § 3, van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet doordat zij tot gevolg hebben dat, wanneer twee echtgenoten gemeenschap van goederen hebben, één van beiden een levensverzekering heeft aangegaan om de goede afloop van de terugbetaling van

gemeenschappelijke leningen te waarborgen en, nadat die terugbetaling is gedaan, om een kapitaal op te leveren, niet voor de langstlevende echtgenoot van de verzekeringnemer, maar enkel voor deze laatste ingeval hij een overeengekomen leeftijd zou bereiken, en bovendien de premies ten laste van de gemeenschappelijke goederen zijn betaald, dat kapitaal eigen is en slechts aanleiding geeft tot vergoeding indien de premiebetalingen die ten laste van het gemeenschappelijk vermogen zijn gedaan «kennelijk de mogelijkheden ervan te boven gaan».».

Het Arbitragehof geeft in hetzelfde arrest het volgende aan :

«B.5. De memories, evenmin als de parlementaire voorbereiding, leveren de gezochte verantwoording, in het geval waarin de verzekering de betaling van een kapitaal enkel aan de verzekeringnemer waarborgt. Het Hof ziet ze in hetzelfde geval evenmin. Een dergelijke verzekering beoogt immers in geen geval te voorzien in het levensonderhoud van de overlevende echtgenoot. De last die de betaling van de verzekeringspremies voor het gemeenschappelijk vermogen betekent, veroorzaakt een onevenwicht ten nadele van die echtgenoot : een pensioen wordt gegarandeerd aan de enkele verzekeringnemer-begunstigde, op kosten van de gemeenschap en in beginsel zonder vergoeding, zonder dat zijn echtgenoot de kansen ervan heeft kunnen aanvaarden, in aanmerking genomen zijn eigen kansen op overleven. Overigens, door die maatregel in te schrijven in de wet op de landverzekeringsovereenkomst, terwijl artikel 1400.7 van het Burgerlijk Wetboek niet uitdrukkelijk is opgeheven en dat Wetboek de algemene opzet van de huwelijksvermogensstelsels aangeeft door een volledige titel eraan te wijden waarmee een dergelijke oplossing weinig coherent is, heeft de wetgever het mogelijk gemaakt dat die echtgenoot geen kennis heeft gehad van het eenzijdige karakter van het voor-

L'article 148, § 3, dispose enfin : *« § 3. En matière de contrats d'assurance sur la vie, les dispositions de la présente loi s'appliquent aux contrats en cours dès son entrée en vigueur. ».*

Aux termes de son arrêt n° 54/99 du 26 mai 1999, (M.B. du 18 août 1999, p.30783), la Cour d'arbitrage dit pour droit que :

« Les articles 127, 128 et 148, § 3, de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre violent les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'ils ont pour effet que lorsque deux époux sont communs en biens, que l'un d'eux a souscrit une assurance-vie pour garantir la bonne fin du remboursement d'emprunts communs et, ce remboursement étant fait, pour apporter un capital, non au conjoint survivant du souscripteur, mais uniquement à ce dernier au cas où il atteindrait un âge convenu, et qu'en outre, les primes ont été prélevées sur les biens communs, ce capital est propre et ne donne lieu à récompense que si les versements effectués à titre de primes et prélevés sur le patrimoine commun sont manifestement exagérés eu égard aux facultés de celui-ci. ».

Par ailleurs, elle précise dans le même arrêt :

« B.5. Pas plus que les travaux préparatoires, les mémoires n'apportent la justification recherchée, dans le cas où l'assurance garantit le paiement d'un capital au seul souscripteur. La Cour ne l'aperçoit pas davantage dans ce même cas. Une telle assurance, en effet, ne vise en aucune manière à la subsistance de l'époux survivant. La charge qu'impose au patrimoine commun le paiement des primes d'assurance crée un déséquilibre au détriment de cet époux : une retraite est garantie au seul souscripteur bénéficiaire, aux frais de la communauté et en principe sans récompense, sans que son conjoint ait pu en accepter l'éventualité en considération de celle de sa propre survie. Par ailleurs, en inscrivant la mesure en cause dans la loi sur le contrat d'assurance terrestre, alors que l'article 1400.7 du Code civil n'est pas expressément abrogé et que ce Code indique l'économie générale des régimes matrimoniaux en leur consacrant un titre entier avec lequel une telle solution est peu cohérente, le législateur a rendu possible que ce conjoint n'ait pas eu connaissance du caractère unilatéral de l'avantage produit par un tel contrat après le remboursement de l'emprunt. Selon le régime légal, si l'effort de prévoyance des époux communs en biens s'était plutôt manifesté par l'achat de

deel dat door een dergelijk contract wordt opgeleverd na de terugbetaling van de lening. Indien, volgens het wettelijke stelsel, de inspanning van voorzorg van de echtgenoten met gemeenschap van goederen veeleer tot uiting kwam door de aankoop van effecten of door andere spaartegoeden, dan hadden die gemeenschap-pelijk moeten zijn.».

De rechtsleer heeft unaniem gunstig gereageerd op dat arrest (zie onder meer : Y.-H. Leleu en D. Schuermans, *Une nouvelle qualification pour certaines prestations d'assurance vie entre époux communs en biens*, Observations sous l'arrêt de la Cour d'Arbitrage du 26 mai 1999, Bull. Ass., 1999, blz. 483 tot 494; K. Termotte, *Discriminatie bij levensverzekeringen tussen echtgenoten*, nota onder het arrest van het Arbitragehof van 26 mei 1999, R.D.C., blz. 851 tot 854).

Het voormelde arrest speelt in op de kritiek ten aanzien van de bepalingen van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst die betrekking hebben op het statuut van de prestaties tussen in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoten, met name dat ze kennelijk onaangepast zijn aan de nieuwe verzekeringsproducten en dat ze het mogelijk maken eigendommen te verwerven op kosten van de gemeenschap (H. Casman, *Levensverzekeringen van en voor gehuwden, in Gezin en recht in een postmoderne samenleving. Twintig jaar postuniversitaire cyclus Willy Delva (1973-1993)*, Gent, Mys & Breesch, 1994, blz. 438 en 440; B. Dubuisson, *Les nouveaux produits d'assurance vie face au droit. La fin des privilèges ?*, R.G.D.C., 1997, blz. 342; Y.-H. Leleu, *Examen de jurisprudence (1982-1996). Régimes matrimoniaux*, R.C.J.B., 1998, blz. 115 tot 122, nr. 46).

Dit wetsvoorstel is de wetgevende reactie op het arrest van het Arbitragehof van 26 mei 1999. Het beoogt een einde te maken aan de rechtsonzekerheid die dat arrest heeft doen ontstaan. Zo heeft dit wetsvoorstel tot doel terug te keren naar de opzet van de wet die vóór 1992 gelding had en naar de doelstelling die werd nagestreefd door de wettelijke kwalificatie van het kapitaal in eigen goed. Vóór de inwerkingtreding van de wet van 25 juni 1992 bepaalde artikel 1400.7 van het Burgerlijk Wetboek het volgende : «Eigen zijn, (...) behoudens vergoeding indien daartoe aanleiding bestaat : (...) 7. de rechten verbonden aan een personenverzekering door de begunstigde zelf gesloten, die hij verkrijgt bij het overlijden van zijn echtgenoot of na de ontbinding van het stelsel.».

Het was de bedoeling te voorkomen dat de langstlevende echtgenoot met de kinderen van de voor-overledene een kapitaal zou moeten delen dat bestemd

titres ou d'autres biens d'épargne, ceux-ci eussent été communs. »

Cet arrêt a été salué unanimement par la doctrine (voyez notamment : Y.-H. LELEU et D. Schuermans, « Une nouvelle qualification pour certaines prestations d'assurance vie entre époux communs en biens », Observations sous l'arrêt de la Cour d'arbitrage du 26 mai 1999, Bull. Ass., 1999, pp. 483 à 494 ; K. Termotte, « *Discriminatie bij levensverzekeringen tussen echtgenoten* », note sous l'arrêt de la Cour d'arbitrage du 26 mai 1999, R.D.C., pp. 851 à 854).

L'arrêt mentionné répond à la critique formulée à l'encontre des dispositions de la loi du 25 juin 1992 relatives au statut des prestations entre époux communs en biens : une inadaptation flagrante aux nouveaux produits d'assurance et la faculté de constituer des propres aux frais de la communauté (H. CASMAN, « *Levensverzekeringen van en voor gehuwden* », in *Gezin en recht in een postmoderne samenleving. Twintig jaar post-universitaire cyclus Willy Delva (1973 – 1993)*, Gent, Mys & Breesch, 1994, pp. 438 et 440; B. Dubuisson, « Les nouveaux produits d'assurance vie face au droit. La fin des privilèges ? », R.G.D.C., 1997, p. 342 ; Y.-H. Leleu, « Examen de jurisprudence (1982-1996). Régimes matrimoniaux », R.C.J.B., 1998, pp.115 à 122, n°46).

La présente proposition de loi constitue la réaction législative à l'arrêt de la Cour d'arbitrage du 26 mai 1999. Elle vise à mettre fin à l'insécurité juridique à laquelle celui-ci a donné naissance. Ainsi, la présente proposition a pour but de revenir à l'esprit de la loi en vigueur avant 1992 et à l'objectif poursuivi par la qualification légale du capital en bien propre. Avant l'entrée en vigueur de la loi du 25 juin 1992, l'article 1400.7 du Code civil, en effet, déclarait propres, sauf récompense s'il y a lieu, les droits résultant d'une assurance de personnes, souscrite par le bénéficiaire lui-même, acquis par lui au décès de son conjoint ou après la dissolution du régime.

L'objectif poursuivi consistait à éviter au conjoint survivant de partager avec les enfants du prémourant un capital destiné à couvrir des dépenses supplémen-

is om de bijkomende kosten te dekken die voortvloeien uit zijn overleven, terwijl er geen inkomsten meer zijn van de overledene en de gemeenschap in principe zou moeten worden verdeeld. Met andere woorden, die kwalificatie strekt er geenszins toe een echtgenoot de mogelijkheid te bieden eigendommen te verwerven ten koste van de gemeenschap, die blijft bestaan en de verhoogde kosten van de overleving dekt (Y.-H. Leleu en D. Scheurmans, *op. cit.*, blz. 484 en 485).

taires liées à sa survie, alors que les revenus du défunt sont taris et que la communauté devrait, en principe, être partagée. En d'autres mots, cette qualification n'avait nullement pour but de permettre à un époux vivant de se constituer des propres au détriment de la communauté, alors que celle-ci subsiste et supporte les charges accrues de la survie (Y.-LELEU et D. SCHUERMANS, *op. cit.* pp. 484 et 485)

Claude EERDEKENS (PS)
Jacques CHABOT (PS)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 127 van de wet van 25 juni 1992 op de land-verzekeringsovereenkomst wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 127. — Eigen zijn, ongeacht het tijdstip van verkrijging en behoudens vergoeding indien daartoe aanleiding bestaat, de rechten die voortvloeien uit een verzekering die een bepaald toeval vertegenwoordigt, gesloten door een in gemeenschap van goederen getrouwde echtgenoot ten behoeve van de andere of van zichzelf, teneinde te voorzien in het levensonderhoud van de langstlevende echtgenoot of van de begunstigde na de ontbinding van het stelsel.».

Art. 3

De artikelen 128 en 148, § 3, van dezelfde wet worden opgeheven.

Art. 4

De artikelen 127, 128 en 148, § 3, van dezelfde wet blijven onverkort van toepassing op de overeenkomsten die vóór de inwerkingtreding van deze wet werden gesloten.

7 maart 2002

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 127 de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 127. — Sont propres, quel que soit le moment de l'acquisition et sauf récompense s'il y a lieu, les droits résultant d'une assurance présentant un aléa certain, contractée par un époux commun en biens, au profit de l'autre ou à son profit, dans le but d'assurer la subsistance de l'époux survivant au décès de son conjoint ou du bénéficiaire après la dissolution du régime. ».

Art. 3

Les articles 128 et 148, § 3, de la même loi sont abrogés.

Art. 4

Les articles 127, 128 et 148, § 3, de la même loi, tels qu'applicables avant l'entrée en vigueur de la présente loi, restent applicables à tous les contrats sous-crits avant l'entrée en vigueur de la présente loi.

7 mars 2002

Claude EERDEKENS (PS)
Jacques CHABOT (PS)